

Hoe kan verstoring van recreatie op natuur worden bepaald en verminderd?

2e sessie in de serie uitwisselingsbijeenkomsten voor provincies op 27 februari 2025

Voorbeelden en vragen vanuit Groningen

Verslag door Irini Salverda (WUR) en Josefien Oude Munnink (RVO)

Programma

11:00 uur - Welkom en introductie: voorzitter Marcel Pleijte (WUR)

11:05 uur - Terug- en vooruitblik op uitwisselingsessies: Jildau Wiersma (Provincie Fryslân)

11:15 uur – Relatie tussen natuur en recreatie. Meer ruimte voor recreatie: Tinco Lycklama (domeintrekker Vrijetijdseconomie Collectief Natuurinclusief)

11:45 uur – Balans tussen natuurbescherming en ruimte voor recreatie: Joost van Woerkom en Janneke Verdijk (provincie Groningen)

12:05 uur – Ruimte voor vragen en uitwisseling

12:25 uur - Ideeën voor vervolg en afronding

1. **TERUG- EN VOORUITBLIK OP UITWISSELINGSESSIES** door Jildau Wiersma Projectleider uitvoering Natura 2000 beheerplannen jwiersma@fryslan.fr en Sanne Heijting Senior beleidsadviseur natuur s.heijting@fryslan.fr

De aanleiding voor deze serie bijeenkomsten is een onderzoek naar de bronnen van verstoring van het Friese Meren gebied. Er is inmiddels een opdracht verstrekt aan Buro Waardenburg.

Wat stond er ook alweer op het programma van de **eerste bijeenkomst** (met >100 deelnemers):

- Hoe kun je verstoring van recreatie op natuur bepalen en verminderen?: Karen Krijgsveld
- Onderzoek naar verstoring in Nationaal Park Hollandse Duinen: Tinco Lycklama
- Recreatiezoneringplan voor de Veluwe: Bram Zandstra
- Er zijn in de bijeenkomst via de mentimeter vragen gesteld:
 - a) welke maatregel heeft de voorkeur. In volgorde: Zonering, Meer recreatiegroen, Communicatie, Handhaving.
 - a. welk onderwerp voor verdiepende vervolgssessie? Genoemd zijn: 1) Best practices over zonering en monitoring delen, 2) onderzoek naar recreatiedruk, 3) recreatie buiten N2000/Natuur
 - b) hoe kunnen we samen optrekken bij kennis delen/ontwikkelen? Genoemd zijn: webinars & online kennisdelen, themabijeenkomst/symposium, kennissessies en praktijksessies

Onderwerpen van de **eerste uitwisselingsbijeenkomst 23 januari 2025** waren:

1. Een update van het domein Vrijetijdseconomie: Angelique Vermeulen (domeintrekker Collectief Natuurinclusief)
2. Een toelichting op de recreatieaanpak binnen de Brabantse Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak: Sander Magielsens (Provincie Noord-Brabant)
3. Een toelichting op het INTERREG-project MONA in Brabant: Fabio Tat (Routebureau Brabant Partners)

Onderwerpen van de **tweede uitwisselingsessie van 27 februari** zijn:

1. Een opiniërende bijdrage van het domein Vrijetijdseconomie over de relatie tussen natuur en recreatie: Tinco Lycklama (domeintrekker Collectief Natuurinclusief)
2. Hoe omgaan met aanvragen recreatie in natuur en vergunningsvrije activiteiten, voorbeelden en stappen: Joost van Woerkom (Provincie Groningen)
3. Ruimte voor toelichtende vragen en gesprek

Welke **vervolgbijeenkomsten** staan er op de agenda:

1. Online uitwisselingsbijeenkomsten 2025 met een casus en vraag van een provincie:
 - 3^e sessie 2025: 8 mei 2025 15.00 – 16.30 uur
 - vervolg: afhankelijk van financiering Lerend Netwerk
2. Vanuit het Programma Natuur is een Community of Practice (CoP) Recreatie opgericht die meer gericht is op uitvoering met als doelgroep alle betrokken partijen. Er zal vanuit het Lerend Netwerk een bijdrage worden geleverd vanuit onze uitwisselingsbijeenkomsten. De brede bijeenkomst van de CoP is op 10 april 2025 van 9.00 – 12.30 uur in Utrecht
3. Najaar: OBN Congres op dinsdag 4 november (samen met Programma Natuur)

Vragen:

- Ideeën voor inbreng provinciale voorbeelden en vragen voor online vervolgssessies?
- Ideeën voor invulling bijdrage door provincies op eindbijeenkomst CoP Recreatie in april?

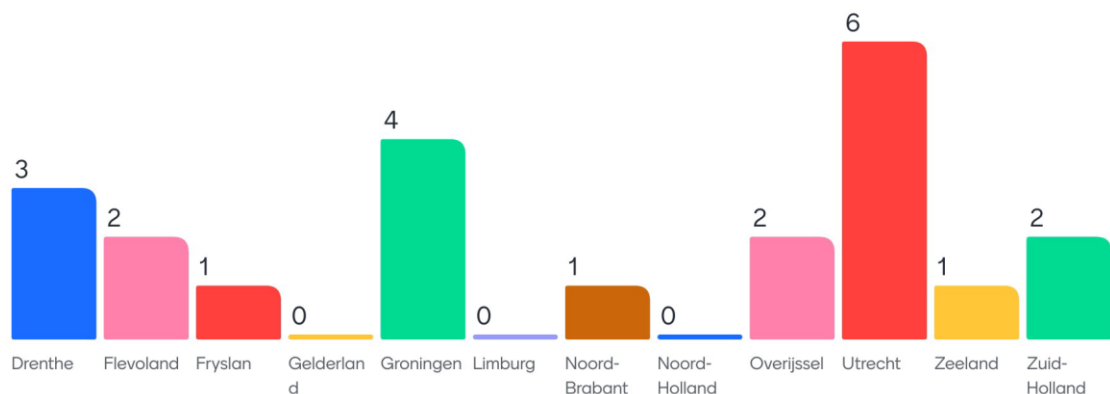
En verder: Er is behoefte aan een digitale plek om kennis te delen: voor bijvoorbeeld een database, kennispagina, factsheets. Daar is geen budget voor; vooral niet voor het beheer ervan (!). We willen aansluiten bij een bestaand iets (data-alliantie of digitale werkplaats). Dat wordt nog uitgezocht.

Jildau sluit af met een quote uit de Guidelines on tourism and recreational activities in Natura 2000: “Natuur en toerisme hebben een complexe, onderling afhankelijke relatie die zowel kansen als uitdagingen biedt.” Bron: Europese Commissie (2024).

INTERMEZZO: MENTIMETER VRAGEN

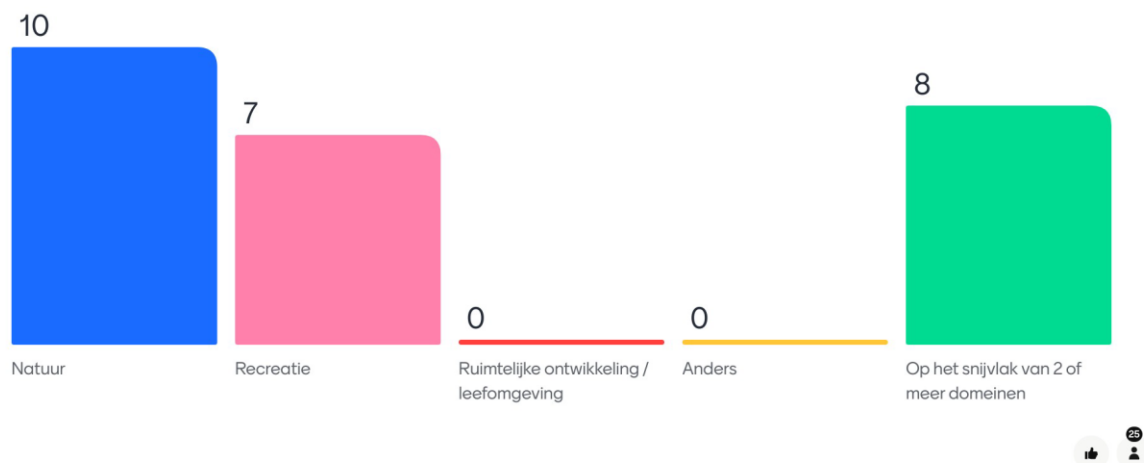
Mentimeter

1. Bij welke provincie werk je?

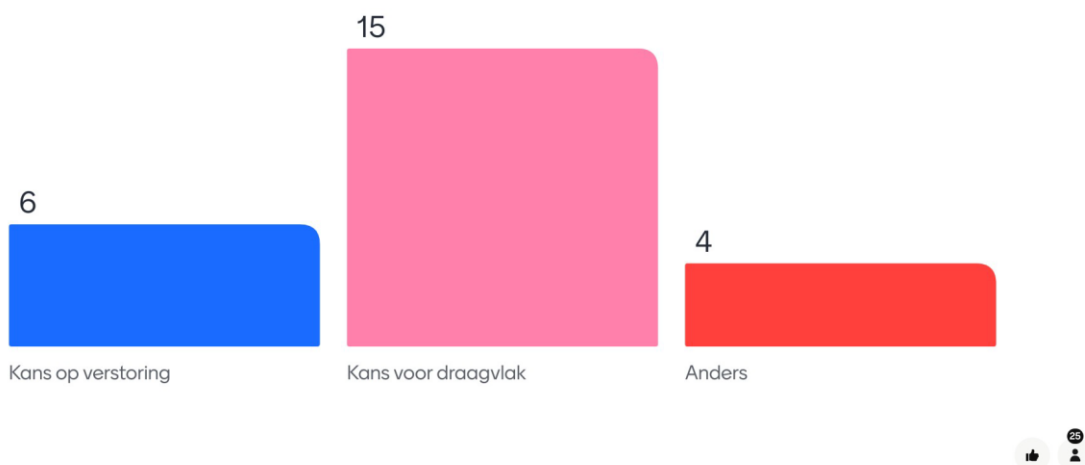
Marcel: Dat sommige provincies niet deelnemen kan te maken hebben met de voorjaarsvakantie. Het doel is nu vooral kennis uit te wisselen tussen de provincies.

2. Vanuit welk domein ben je betrokken?

Marcel: Dat betekent een redelijk gelijkmatige verdeling over de domeinen natuur en recreatie en ook veel mensen die op het snijvlak werken.

3. Zie je recreatie **vooral** als verstoring van natuur of als draagvlak voor natuur(beleving)?

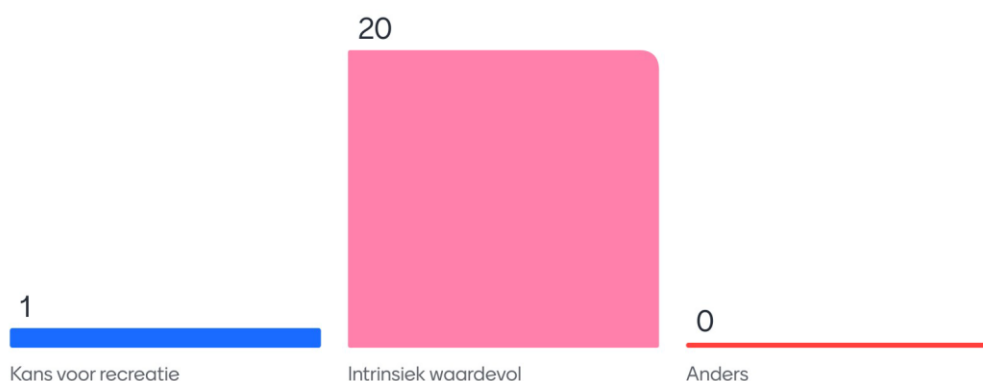
Marcel: Dat betekent dat de kans voor draagvlak duidelijk het grootste is.

Toelichting deelnemer over draagvlak: in verband met de verdergaande polarisatie in de samenleving is draagvlak voor natuur erg belangrijk.

Toelichting deelnemer over Anders: in het kader van de brede welvaart waarbij je kijkt naar de hele breedte van welvaartsfactoren en dus ook voor de gezondheid van mensen is natuur van groot belang.

Toelichting deelnemer over verstoring: Het wordt steeds drukker en er zijn soorten planten en dieren die daar niet tegen kunnen. Dat is een zorgpunt.

4. Zie je natuur **vooral** als kans voor recreatie of als intrinsiek waardevol?

2. RELATIE TUSSEN NATUUR EN RECREATIE. MEER RUIMTE VOOR RECREATIE: Tinco Lycklama (domeintrekker Vrijetijdseconomie Collectief Natuurinclusief)

Het domein natuurinclusieve Vrijetijdseconomie focust op natuur maar ook op een groener en meer natuurinclusief landschap. Het is een beweging. Tinco geeft aan dat zijn presentatie een opiniërende bijdrage is en daarmee graag de discussie wil voeren over de relatie tussen de domeinen recreatie en natuur.

De aanpak van het domein is volgens drie sporen:

- Het natuurinclusief maken van terreinen voor dag- en verblijfsrecreatie
- Het gedrag van bezoekers
- Het vergroten van ruimte voor recreatie voor een duurzaam en beleefbaar landschap.

De [presentatie](#) gaat over:

1. De relatie natuur en recreatie over de jaren heen
2. Wat is er nodig voor natuur en recreatie?
 - Maatregelen voor natuur (o.a. zonerings)
 - Meer ruimte voor recreatie: toelichting op 'basiskwaliteit recreatie'

Ad. 1: Natuur en recreatie over de jaren heen

De laatste 15 tot 20 jaren zijn natuur en recreatie steeds dichterbij elkaar gekomen. Je zou kunnen spreken van een 'verloving' merkt Tinco op.

Er komen steeds meer recreanten in de natuur. Je merkt dat natuurbeheerders trots zijn op bezoekers want het geeft o.a. legitimiteit. Het staat ook in statuten of in wetgeving (wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer). Het beleefbaar maken voor recreanten heeft ook een maatschappelijke functie.

De natuurgebieden beschermen door er een hek omheen te zetten was ook niet altijd het winnende argument. En... natuurbeleving is de belangrijkste basis voor bescherming. Tinco geeft het voorbeeld van de Rewilding projecten van de rivieren waar gelijk de combinatie van natuur én mens mogelijk werd gemaakt en zelfs ook met economisch gewin door de zandwinning.

Of het tot een trouwerij komt? Tinco betwijfelt het. Anno 2025 wordt recreatie steeds vaker als drukfactor genoemd. Recreatie komt steeds vaker voor in het lijstje met versturende factoren (volgens o.a. beoordelingen van de Ecologische Autoriteit) naast de andere drukfactoren zoals vermessing en verdroging.

De meest genoemde aandachtspunten zijn (het lijstje is niet uitputtend):

- Honden die niet aangeliend zijn;
- Mensen die van de paden afgaan;
- Zwerfvuil, afval dumpen;
- Korte lontjes tussen recreanten onderling.

De presentatie van het onderzoek van Karen Krijgsveld gaf goed inzicht welke effecten verstoring kan hebben en dat het afhankelijk is van vele factoren. Zelfs natuurfotografen kunnen verstoren doordat ze dichterbij de dieren en planten willen komen.

Ad 2. Wat is er nodig voor natuur en recreatie?

Maatregelen

Maatregelen voor de natuur worden gericht op het sturen op aanwezigheid van de recreant door:

- Zonering natuur en recreatie: waar wel / niet, in welke mate (intensiever, extensiever). Dit is een belangrijk instrument om toe te passen.
- Toegankelijkheidsregeling per gebied (welke activiteiten, onder welke voorwaarden).

En door te sturen op het gedrag van de recreant door:

- Communicatie (o.a. campagnes, bebording, etc.)
- Toezicht en handhaving. Dit is ook een dilemma. Er is niet altijd budget voor.

Maar dit is geen echt duurzame oplossing. Voordat we al die gebieden hebben gezoned, de toegankelijkheid en handhaving hebben geregeld met er wel heel veel werk worden verzet. Om al die recreatie op te vangen is de enige oplossing: de koek moet groter!

Afname groene recreatieruimte

Omdat het aantal inwoners enorm is toegenomen is de recreatieruimte per inwoner enorm afgenomen. Sinds 1900 hebben we een afname van 80% van hoeveelheid groene ruimte per inwoner. De definitie van groene ruimte is: parken, plantsoenen, dagrecreatieve terreinen, bossen, natte en droge natuurlijke terreinen (CLO). De inwonerontwikkeling gaat nog door. Prognoses van CBS/PBL (2022) zijn dat het totaal aantal inwoners in Nederland tussen nu en 2050 met 12% toeneemt tot ca. 19,6 miljoen. Ook de toeristische ontwikkeling gaat naar verwachting nog fors toenemen. Dus dit is de uitdaging waar we voor staan.

Basiskwaliteit Recreatie

Harry Boeschoten (oud SBB-medewerker) is gevraagd een verkenning te schrijven over Basiskwaliteit Recreatie. De aanleiding was een aantal inzichten:

- Natuur en recreatie op loop- of fietsafstand, dicht bij huis is er vaak niet en er is geen garantie dat er bij ontwikkeling van woningbouw er aansluiting komt op groene ruimte.
- In de Grondwet artikel 22 staat: de overheid schept voorwaarden voor vrijetijdsbesteding.
- Maar het ontbreekt aan nationaal recreatiebeleid en regie op samenwerking met lagere overheden.

Vandaar het pleidooi voor een basiskwaliteit recreatie. Het is een nieuw concept dat de kernwaarden en randvoorwaarden definieert voor het ontwikkelen en onderhouden van de recreatieve onderlegger van ons land. BKR kent verschillende invalshoeken: ruimtelijke, sociale, economische en ecologische aspecten.

Hoe kan het eruit zien?

- Voldoende aantrekkelijke, groene en waterrijke plekken in de buurt om te recreëren. Laat groen meegroeien met woningbouw: groen meekoppelen.
- Groenblauwe verbindingen tussen woonkernen en het buitengebied, dus ook in het landelijk gebied, die deze gebieden tot één netwerk samensmeden om te wandelen, fietsen, varen en paard te rijden. Door bijvoorbeeld te koppelen aan groenblauwe dooradering.
- Voorzieningen en attracties (het brede scala van bankjes tot en met horeca en speelvoorzieningen). BKR borgt de 'recreatieve aansluiting' van huishoudens op hun omgeving. Dit is 'de basis' en is aanvullend op de TOP-gebieden (natuur- en recreatiegebieden).

Hoe verder?

- Doorontwikkelen: uitwerken recreatienormen, voor verschillende deelgebieden, etc.
- Borging op nationaal niveau, met provincies, gemeenten, TBO's, recreatieschappen, etc.

Tot slot

Een goed voorbeeld is bijvoorbeeld het beleefbaar maken van de rivieren; het Derde Waterverhaal. In het rivierengebied liggen er veel mogelijkheden om te combineren. Zoals de Blauwe Kamer, waar het merendeel is afgesloten maar ook een groot deel open toegankelijk is.

Een ander voorbeeld is het Dwingelderveld (SBB Drenthe) waar extra aandacht is voor vernatting en rust. Dat gebied is daardoor niet meer toegankelijk. Nu wordt er buiten het gebied naar alternatieven gezocht voor MTB, ruiters en wandelaars. Daarvoor is een zoekgebied aangewezen. Dat is nog niet zo gemakkelijk want mensen komen toch ook graag voor de rust en de natuur.

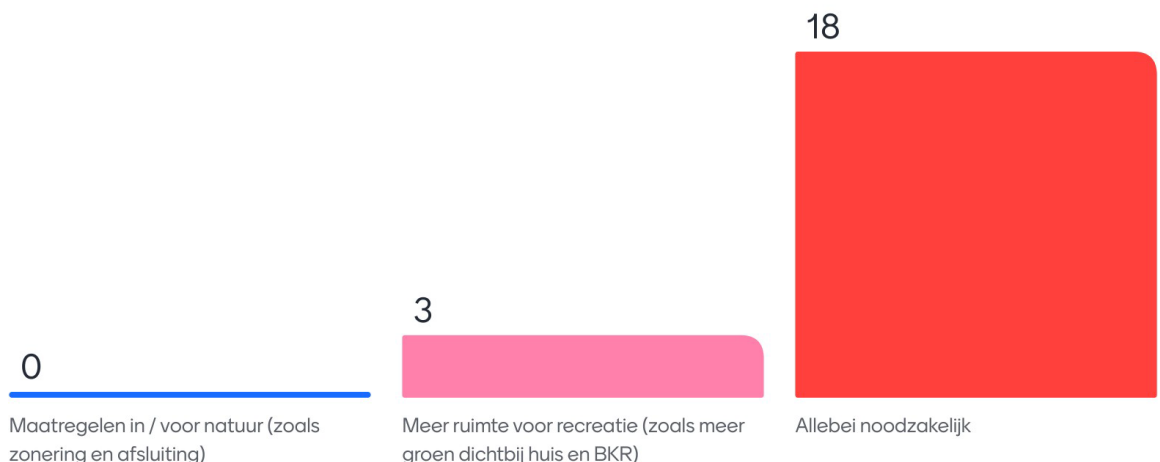
Op de website van het Collectief Natuurinclusief is een kaart te downloaden waar je de stijging van het aantal inwoners op ziet en waar kansen liggen voor recreatie:

<https://www.collectiefnatuurinclusief.nl/vrijetijdseconomie>

INTERMEZZO: MENTIMETER VRAGEN

Mentimeter

5. Wat is het **meest effectief** om natuur en recreatie meer in balans te krijgen?

6. Wanneer en waar is het nodig om natuur en recreatie meer van elkaar te scheiden?

36 responses

7. Wanneer en waar zijn er kansen om natuur en recreatie meer met elkaar te verbinden?

39 responses

8. Wat heeft het domein natuur 'nodig' van het domein recreatie?

38 responses

9. Wat heeft het domein recreatie 'nodig' van het domein natuur?

40 responses

3. BALANS TUSSEN NATUURBESCHERMING EN RUIMTE VOOR RECREATIE: Joost van Woerkom en Janneke Verdijk (provincie Groningen)

Opzet van de [presentatie](#):

1. Inleiding
 - Voorstellen
 - Natuur en recreatie in balans
2. Doelstelling natuurbeleid
 - Natuurbescherming
 - Doel- of resultaatsturing
3. Uitdagingen
 - Wanneer is er 'verstoring'?
 - Juridisch / ruimtelijk
 - Dubbele signalen
4. Voorbeelden
 - Zonering Zuidlaardermeer
 - Kloosterbos Ter Apel

Ad 1: Inleiding

Joost van Woerkom is Beleidsadviseur Natuur en Janneke Verdijk is Regisseur – Verbinder Landschap bij de provincie Groningen. Joost heeft een stage gedaan over recreatie en natuurkwaliteit in het Waddengebied. Het was een omvangrijk onderwerp. Het ging om: a) wat is het effect van recreatedruk op de natuurkwaliteit in het Waddengebied, b) wat is nodig om het recreatieve gebruik en de effecten daarvan in kaart te brengen, en c) wat willen we (weten), en wat is daarvoor nodig? Dus welke vragen wil je met monitoring beantwoorden. Hij had niet gedacht zoveel bezig te moeten zijn met juridische zaken en het uitpluizen van bestemmingsplannen en dergelijke.

Natuurbeleid heeft twee sporen: een ecologisch en een beleidsmatig en juridisch spoor met het praktisch uitvoerbaar maken van het beleid. In zijn presentatie gaat hij vooral in op het tweede spoor.

Natuur en recreatie in balans

Het belang van natuur, en de wens om hier gebruik van te maken wordt alom erkend en aangespoord. Je wil natuur dichterbij iedereen krijgen zonder dat het ten koste gaat van de natuur. Dat omzetten naar een concrete aanpak is nog wel lastig. We zien niet altijd in dat niet alles overal kan. Maar de natuur heeft ook een intrinsieke waarde, die ook wettelijk beschermd wordt. Om te voorkomen dat de balans omslaat zijn (preventieve) maatregelen soms nodig.

In deze presentatie komen aan de orde:

- Hoe moeten we tegen het vraagstuk van recreatief medegebruik van natuur aankijken, in het licht van het bestaande natuurbeleid en de vigerende regels?;
- Tegen welke zaken lopen wij als provincie Groningen aan, wat betreft het doelmatig maken en uitvoeren van beleid op het gebied van verstoring door recreatie in beschermde natuurgebieden?;
- Voorbeelden uit Groningen ter illustratie en concreet maken van de uitdaging.

Ad 2: Doelstelling natuurbeleid: Natuurbescherming en Doel- of resultaatsturing

Welke internationale afspraken zijn er die onderliggend zijn voor het Nederlandse natuurbeleid, en wat is het doel daarvan?:

- Afspraken over biodiversiteit
 - UNEP-CBD: 30% van de ecosystemen in matige of zeer slechte staat van instandhouding is verbeterd in 2030 en 100% herstel in 2050. Geen verslechtering.

- EU: idem
- Afspraken beschermd natuurareaal
 - UNEP-CBD: 30% van land en binnenwateren, én 30% van kust en zee is beschermd natuurgebied.
 - EU: idem + 1/3 strikt beschermd

Nederlands natuurbeleid

Het natuurbeleid in Nederland is erop gericht om de (Nederlandse) natuur en biodiversiteit te behouden en versterken. Nederlandse strategie: Leefgebiedenbenadering en Instandhoudingsdoelen. Ook *Vogel- en Habitatrichtlijn*, *Kaderrichtlijn Water*, *Kaderrichtlijn Mariene Strategie*. Met het Natuurpact (2013) is de verantwoordelijkheid naar provincies gedelegeerd: o.a. voor Natura 2000, NNN en provinciale gebiedsbescherming. Een en ander is vastgelegd in de omgevingsverordeningen en beheerplannen. Rapportage en evaluatie is elke 6 jaar. Ook moest natuur meer samengaan met maatschappij en economie.

In de opgaven ruimtelijke ordening gaat het om het combineren van functies. Ook in de omgevingswet wordt ingezet op het combineren van functies. Er is namelijk meer vraag naar ruimte voor de opgaven dan dat er ruimte is. (2,5:1 in Groningen). De balans is verschoven van natuur als apart belang naar natuur wat het betekent voor ons als mens. We moeten helder krijgen wat de capaciteit van de natuur is en hoe groot de druk mag of kan worden door recreatief medegebruik. Wat leidt tot synergie en wat tot compromis?

Op internationaal niveau worden afspraken gemaakt over wat de *doelen en normen* daarvoor zijn. Deze worden vervolgens door de onderliggende bestuurlijke niveaus vertaald naar Europees, nationaal, en provinciaal, (etc.) beleid. Bij elke stap wordt een vertaalslag gemaakt om de vrij algemene doelen om te zetten in concretere invulling en uitvoering. Hierbij worden steeds meer andere belangen meegewogen, en verschuift het van doelgericht naar resultaatgericht. Hoe goed het lukt om het doel te bereiken, is daarmee afhankelijk van hoe goed de balans wordt gevonden tussen enerzijds 'het doel niet uit het oog verliezen' en anderzijds 'het breed gedragen en praktisch uitvoerbaar houden'.

Joost laat zien hoe grootschalige mondiale doelen steeds meer vertaald worden in kleinschaliger, resultaatgerichte regionale en lokale uitvoering. Het doel is: natuur en biodiversiteit behouden, versterken en verbeteren. Als resultaat is bijvoorbeeld geformuleerd: Staat van instandhouding en omvang beschermd natuurgebied (VRN). De vertaling is noodzakelijk om het meetbaar te maken en dus een naleefbare verplichting. Voor een ecooloog is dat vaak wat anders dan een jurist. Dit geldt ook voor verstoring; wanneer is er sprake van verstoring? Niet elke verstoring leidt tot [een afname in omvang van een beschermd gebied of een slechtere staat van instandhouding.] Volgens de Europese Commissie (2018) moet *“de verstoring in kwestie betrekking hebben (effect hebben) op de staat van instandhouding van de soort, afgemeten aan de doelstellingen van de richtlijn. De lidstaat moet dan ook in het licht van deze doelstellingen vaststellen of de verstoring significant is.”* Het is lastig als je alleen stuurt op resultaat. Hoe maak je de effecten van recreatie meetbaar en handhaafbaar. Wanneer is een verstoring significant?

Ad 3. Uitdagingen

Wanneer is er ‘verstoring’?

Verstoring zelf is goed vast te stellen, maar het is lastiger om daarvanuit een effect op de populatieomgang te beargumenteren. Joost legt de ingreep-effectketen ([Henkens et al., 2012](#)). Het effect van een verstoring is afhankelijk van veel factoren en een wijziging in een populatie in een gebied kan vele andere mogelijke oorzaken hebben. Ook is er een ‘vertraging’ in het effect. Dit maakt handhaven daarom ook lastig; er is geen sprake van een ‘heterdaadje’.

De provincie Groningen ervaart dit ook als een uitdaging. Het lukt vrij goed om stimulerende maatregelen te nemen (nieuwe startpunten, verbeteren van bereikbaarheid), maar minder goed om bestaande activiteiten te stoppen. Plannen die in gebiedsprocessen integraal zijn ontstaan zijn ook niet altijd bij te sturen [als er zich ongewenste ontwikkelingen voordoen.]

Juridisch / ruimtelijk

De Omgevingswet zegt over fysieke leefomgeving en activiteiten dat eenieder voldoende zorg draagt voor de fysieke leefomgeving. Nadelige gevolgen moeten worden voorkomen of beperkt en een verbod op een activiteit met aanzienlijke nadelige gevolgen. Activiteiten zijn dus echter lastig te beoordelen op het significante effect.

Is recreatie een functie of activiteit? Als het een activiteit is kun je met vergunningen iets regelen. Als het een functie is zoals bijvoorbeeld een camping kun je als provincie sturen. Wandelen is juridisch gezien geen activiteit [maar je kunt het ook niet als functie zien.] Sommige recreatie kan gezien worden als een functie zoals Campings, recreatieparken, zwembad, evenemententerrein, etc. Andere recreatievormen zijn in sommige gevallen een (vergunningplichtige) activiteit zoals Wadlopen, evenementen, kamperen, vissen, sommige watersporten. Verreweg de meeste recreatieve activiteiten zijn echter geen 'juridische' activiteit.

Provinciale taken zijn o.a. Gebiedsgerichte coördinatie (m.b.t. provinciale belangen en internationale verplichtingen), Behoud en herstel van dier- en plantsoorten, inclusief hun biotopen en habitats en Maatregelen treffen voor Natura 2000- en bijzondere nationale natuurgebieden. Als je als provincie een gebied hebt aangeduid als Natuur dan betekent dit echter nog niet dat het ook zo in het betreffende bestemmingsplan is aangeduid. Het omgevingsplan (bestemmingsplan) is leidend. Dit betekent bijvoorbeeld dat wanneer een recreatieve invulling past binnen de regels van de bestemming, deze ondanks de NNN-begrenzing gewoon doorgang kan vinden. Hij vraagt zich af of dit ook in andere provincies speelt.

Dubbele signalen

Joost geeft aan dat we over dit onderwerp 'best veel dubbele signalen afgeven' en onze visies wollig verwoorden. Hij geeft enkele voorbeelden uit beleidsstukken van de provincie. Er is veel nadruk op wensen en mogelijkheden die ambities weergeven, maar de concrete uitwerking is nog ambigu. Dat heeft ook tot gevolg dat mensen erin kunnen lezen wat ze willen.

Als voorbeeld geeft hij hoe subsidies voor natuurbeheer het tussen dilemma natuurbescherming en verstoring illustreert. Als iemand subsidies ontvangt voor natuurbeheer moet het natuurterrein opengesteld zijn. Het is opengesteld als het minimaal 358 dagen per jaar gratis fysiek bereikbaar en toegankelijk is. Een ander voorbeeld is een subsidie van de provincie aan een gemeente voor het aanleggen van een recreatief fietspad. Deze bleek dwars door het NNN te lopen.

Ad 4. Voorbeelden

Zuidlaardermeergebied

Een voorbeeld van waar het wel goed gaat is het Zuidlaardermeergebied. Het is een Natura 2000 gebied met een Besluit toegangsbeperking (Ow, art. 2.45). Verstoring is hier verboden. Maar verstoring aantonen is lastig. Een omgrensd gebied is het leefgebied van de roerdomp. In plaats van een instandhouding hebben we gezegd dat er binnen een straal van 200 meter geen verstoring mag plaatsvinden. Dus een zonerings. In plaats van dat we aangeven wat waar niet mag zeggen we wat overall niet mag: zoals overall honden aan de lijn. Behalve in een bepaald gebied waar het wél mag. Dat is gemakkelijker voor iedereen te begrijpen. We hebben verstoring hier dus in feite anders gedefinieerd en het omgedraaid.

Dorpsommetjes: Kloosterbos Ter Apel door Janneke Verdijk

Door het Kloosterbos (Staatsbosbeheer) is een zandpad aangelegd en een nieuwe 'oude' brug (in oude stijl), vanuit de stimuleringssubsidie Recreatieve ontsluiting Natuur & Landschap.

We hebben in het Kloosterbos gekeken naar wat er in de loop van de geschiedenis daar is gebeurd. Van daaruit zijn we gaan beredeneren wat er mogelijk is en waar we een win-win kunnen bereiken. We zijn natuur en cultuurhistorie gaan zoneren met een goed verhaal erbij. Dan kunnen er slimme oplossingen worden gevonden op een begrijpelijke en natuurlijke manier die óók zo wordt ervaren en begrepen.

Vragen en opmerkingen via de chat en antwoorden van Joost

Is recreatie echt zo'n grote verstoring voor de natuur? Zijn er geen grotere verstoringsfactoren? Ook t.o.v. stikstof, verdroging etc.?

Beginnend met de tweede en derde vraag. Voor verschillende gebieden geldt zeker dat er andere factoren een groter verstorend effect hebben dan recreatief gebruik. Bijvoorbeeld valt voor de grotere 'natte' natuurgebieden te discussiëren over de verstorende rol van o.a. baggeren, delfstoffenwinning of visserij. De vraag is dan of dit zou moeten betekenen dat er daarom niet naar de (potentieel) verstorende werking van recreatie gekeken hoeft te worden. Zolang de situatie in het natuurgebied nog verbeterd moet en kan worden is het niet verstandig om enkel naar de grootste verstoringsbron te zoeken, en daar iets aan te doen. Juist inzetten op het verkleinen van álle verstoringsbronnen, zeker wanneer dit geen grote verandering inhoudt voor de verstorende functie in kwestie, is dan vanuit het duurzaam gebruik van de natuur wenselijk.

Dit beantwoordt daarmee ook een deel van de eerste vraag. Zoals in de presentatie is aangegeven, maakt het uit welke definitie van 'verstoring' je aanhoudt voor het 'vaststellen' van het effect van de verstoring. De vraag 'waar kan het wél?' zou daarom ook wenselijker zijn dan de vraag 'waarom' en 'hoe zeker het is dat' het op een bepaalde plek níet kan. Daarnaast geldt voor Natura 2000-gebieden dat een activiteit, naast alle andere verstoringsbronnen, niet tot negatieve effecten mag zorgen, onafhankelijk van hoe groot de relatieve impact is. Dus als een gebied al als verstoord wordt gezien, is het per definitie niet mogelijk om nieuwe activiteiten toe te staan, en moeten er maatregelen worden genomen om de effecten te verminderen en voorkomen.

Natuur moet in Nederland vaak gratis zijn, kan dat nog in deze tijd? Natuur wordt met veel subsidies aangelegd, het zou raar zijn als mensen daar dan niet gebruik van zouden mogen maken (draagvlak ga je verliezen als er ook nog voor betaald moet worden).

Voor de gezonde mens is het belangrijk om in de natuur te mogen zijn, als daar alleen mensen in zouden kunnen komen die er het geld voor hebben. Dan missen we mensen die juist naar buiten zouden moeten gaan voor de gezondheid.

De vraag of er betaald zou moeten worden voor toegang tot natuur, of dat hier (via subsidies) al voor betaald wordt door de mensen, is zeker een interessante kwestie. Dat het kunnen bezoeken van natuurgebieden voor het draagvlak behouden van waarde is, is een valide argument. Wat daarbij wel betwijfeld mag worden is of dit moet inhouden dat álle natuurgebieden áltijd gratis toegankelijk moeten zijn. En of het in sommige gevallen, om bijvoorbeeld de 16% ongesubsidieerde beheerkosten te financieren, toch nodig is om hier een bijdrage voor te vragen. Hetzelfde geldt voor de ondernemingen die gebruikmaken van de natuurgebieden, en daarmee de natuur van waarde is voor hun onderneming, maar niet bijdragen aan het herstel of in stand houden van deze natuur.

Dat het voor de gezonde mens belangrijk is om in de natuur te mogen zijn, geldt eigenlijk breder. Het is voor de gezonde mens belangrijk om in het 'groen' te mogen zijn. Dit kan echter ook een (stads)park, productiebos of bloemrijke akkerrand zijn. We moeten zeker niet toe naar een situatie waarin alle (beschermd) natuur ontoegankelijk is, maar dat is wat anders dan dat alles ook mogelijk moet zijn binnen de beschermde natuurgebieden. Zeker wanneer duidelijk is dat een recreatievorm een negatieve impact kan hebben, dat juist voor het bereikbaar houden van natuur hier terughoudend mee om zou moeten worden gegaan.

De oproep om daarom als recreatie- en natuursector samen op te trekken, en te zorgen voor voldoende groene recreatieve (natuur)gebieden bij ruimtelijk en/of stedelijke ontwikkelingen, is dan ook een goed voornemen.